

KADINLARIN DENEYİMLERİNDEN DİJİTAL FLÖRT ŞİDDETİNE BAKMAK

Filiz YILDIZ*, Zeynep ÖZARSLAN**

Gönderim Tarihi: 11.09.2021 - Kabul Tarihi: 03.02.2022

Yıldız, F. ve Özarlan, Z. (2022). Kadınların deneyimlerinden dijital flört Şiddetine bakmak. *Etkileşim*, 9, 72-101. doi: 10.32739/etkilesim.2022.5.9.156

Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Öz

Bu çalışma, dijital iletişim araçları ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte yaygınlaşan dijital yakın partner Şiddeti veya dijital flört Şiddeti olarak adlandırılan olguyu, olgubilimsel yöntemle incelemeyi hedeflemektedir. Araştırma kapsamında, dijital flört Şiddetini deneyimleyen kadınların hangi dijital Şiddet türlerine maruz kaldığı, çevrim dışı Şiddet ile çevrim içi/dijital Şiddet arasında bir bağlantı olup olmadığı ve söz konusu kadınların bu Şiddete nasıl tepki verdikleri ve hangi yöntemlerle mücadele ettikleri, kadınların bireysel anlatıları ile ortaya konmaktadır. Araştırmada olgubilimsel yöntemin yaygın olarak kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan yarı-yapılandırılmış sözlü görüşme tekniği kullanılmıştır. Dijital flört Şiddetine maruz kalan 10 kadının kendi kişisel hikâyelerine dayanarak, araştırma sorularına yanıt aranmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya dâhil olan katılımcıların, dijital Şiddetin birçok türüne birden maruz kaldıkları, Şiddetin hem çevrim içi hem de çevrim dışı olarak uygulandığı bulunmuştur. Kadınların genellikle dijital flört Şiddetine tepkileri, çevrim içi ortamlardan kendilerini izole etmek ve yalnızlaşmak olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın bir başka bulgusu ise, kadınların büyük oranda dijital flört Şiddeti ile yalnız başlarına mücadele ettikleridir.

Anahtar Kelimeler: dijital Şiddet, flört Şiddeti, dijital yakın partner Şiddeti, dijital flört Şiddeti, toplumsal cinsiyet eşitsizliği.

*Doçent Doktor, Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
filizyildiz@cu.edu.tr, ORCID:0000-0002-1206-4314

**Doçent Doktor, Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
zozarlan@cu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-8278-3237

UNDERSTANDING DIGITAL DATING VIOLENCE THROUGH WOMEN'S EXPERIENCES

Filiz YILDIZ*, Zeynep ÖZARSLAN**

Received: 11.09.2021 - Accepted: 03.02.2022

Yıldız, F. ve Özarşlan, Z. (2022). Kadınların deneyimlerinden dijital flört şiddetine bakmak. *Etkileşim*, 9, 72-101. doi: 10.32739/etkilesim.2022.5.9.156

This study complies with research and publication ethics.

Abstract

This study aims to examine the phenomenon called digital intimate partner violence or digital dating violence, which has become widespread with the development of digital communication tools and internet technologies, using the phenomenological method. Within the scope of the research, what types of digital violence that women who experience digital dating violence are exposed to, whether there is a connection between offline and online/digital violence, and how these women react to this violence and what methods they struggle with, are revealed through women's personal narratives. Semi-structured oral interview technique, which is one of the common data collection techniques of the phenomenological method, is used in the research. The research questions were aimed to be answered through the personal stories of 10 selected women who were exposed to digital dating violence. As a result of the research, it was found that the participants of the research were exposed to many different types of digital violence at the same time, and both offline and online violence together. Generally, the women's reactions to digital dating violence are to isolate themselves from online platforms and to feel alone. Another finding of the research is that women mostly struggle with digital dating violence alone.

Keywords: digital violence, dating violence, digital intimate partner violence, digital dating violence, gender inequalities.

*Associate Professor/PhD, Çukurova University, Faculty of Communication, filizyildiz@cu.edu.tr, ORCID:0000-0002-1206-4314

**Associate Professor/PhD, Çukurova University, Faculty of Communication, zozarslan@cu.edu.tr. ORCID: 0000-0001-8278-3237

Giriş

Erkek egemen toplumlarda kadına yönelik şiddetin temelinde toplumsal cinsiyetçi düşünce ve pratikler yer almaktadır. Kadının ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerini belirleyen ve her iki cinsle yönelik kalıp yargıları dayatan ataerkil toplumsal cinsiyet ideolojisi, özel ve kamusal alanda kadınları güçsüzleştirirken, erkek şiddetinin her türüsüne de açık hale getirmektedir. Psikolojik, sosyolojik, ekonomik, fiziksel, sözlü ve cinsel şiddet biçimleri, küçük yaşlardan başlayarak kız çocukları ve kadınların çeşitli ilişki bağlamında (baba, erkek arkadaş, erkek kardeş, ağabey, akraba erkekler, yakın partner, eş vb.) maruz kaldıkları, varoluşlarını etkileyen/şekillendiren büyük ölçekli bir toplumsal sorundur. Daha çok aile içi şiddet bağlamında düşünülen kadına yönelik şiddet, evlilik dışı yakın ilişkilerde de yıkıcı sonuçlara neden olmaktadır.

Flört şiddeti ya da yakın partner şiddeti¹ olarak adlandırılan ve romantik ilişkiler bağlamında ortaya çıkan erkek şiddeti, dijital iletişim ve internet teknolojilerinin gelişmesi ve yaygın kullanımıyla birlikte, dijital araçlar üzerinden de uygulanmakta ve dijitalleşme, eril tahakkümü kolaylaştırarak kadınlar üzerinde yeni denetim mekanizmalarının kurulmasına yol açmaktadır (Hassett-Walker, 2019; Hinduja ve Patchin, 2018; Underwood ve Ehrenreich, 2017; Lancaster vd. 2019). Yüz yüze iletişim biçimlerinin yanı sıra çevrim içi ortamda süregelen iletişim eylemlerinin bireylerin yaşamlarındaki egemenliği, son yıllarda enformasyon ve iletişim teknolojileri ile kadına yönelik şiddet arasındaki bağları tartışmaya açmıştır (Fascendini ve Fialova, 2011). İnternet ve özellikle de sosyal medyada dolaşıma sokulan farkındalık yaratıcı, ihbar ve uyarı niteliği taşıyan, kamu vicdanını harekete geçiren ve hatta adaletin, mağdur lehine işlemlerini sağlayan içeriklerin, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde etkili olduğu düşünülmekle birlikte, bu ortam bir yönüyle de erkek şiddetinin yeni formlarına ne yazık ki kapı aralamaktadır.

Bu çalışmanın konusunu kadına yönelik yakın partner şiddetinin teknoloji ile aracılanan biçimleri, yani erkek şiddetinin dijital hali oluşturmaktadır. Gerek doğrudan gerekse de teknoloji dolayısıyla gerçekleşen şiddet eylemleri, yakın partner ilişkilerinde, her yaştan, sınıftan ve toplumsal tabakadan kadının yaşamını, sosyal ilişkilerini gözetim altına alan, mahremiyetini ihlal eden, denetleyen, baskı yaratan ve dahası yaşamını tehdit eden eylemleri içermektedir. Bir başka deyişle eril tahakküm, dijital iletişim teknolojileri dolayısıyla zaman ve mekândan bağımsız, sınırsız biçimde ve genişleyerek sürmektedir.

Türkiye’de geleneksel flört şiddeti farklı disiplinlerden araştırmacılar tarafından çalışılmakla birlikte sorunun dijital boyutu, yani teknoloji dolayımıyla yakın partner şiddetini ele alan az sayıda çalışma bulunmaktadır (Bakır, 2019; Bakır ve Kalkan, 2019; Yalnızca Yıldırım, 2019; Yıldız, 2020). Pek çok çalışmada ise yakın partner şiddetinin bir türü olarak dijital şiddete değinildiği görülmektedir (Kılınçer ve Tuzgöl Dost, 2014; Sünecçi vd. 2016; Fidan ve Yeşil, 2018).

¹ Flört şiddeti ve dijital flört şiddeti ile ilgili detaylı literatür taraması için bkz.: (Yıldız, 2020).

Oysa siber ortama taşınan ve dijital iletişim teknolojilerinin aracılık ettiği yakın partner şiddeti, şiddetin bir türü olmaktan ziyade doğrudan şiddetin yaygınlaşmasına ve genişlemesine yol açan, kurbanı daha savunmasız ve çaresiz bırakan yönleriyle tartışılmayı gerektirmektedir.

Şiddet Olgusu ve Yakın Partner İlişkilerinde Erkek Şiddeti

Şiddet toplumsal ve kültürel bir sorun olarak insanlık tarihi kadar eskidir. Kapsamı açısından şiddet türleri, kişiler arasında, gruplar arasında, birey ile toplum arasında, birey ile devlet arasında ve devletlerarasında olmak üzere ifade edilmektedir. Taşdemir Afşar (2015: 723) şiddeti, “İzin verilmeyen, meşru olmayan, bu eyleme maruz kalan kişinin bedeni, psikolojik dünyası, özgürlüğü, değerleri gibi alanlarda tahribat yaratan, insan haklarını ihlal eden bir eylem biçimi” şeklinde tanımlamaktadır. Şiddet kavramı ile ilgili çalışmalarda basitçe, şiddet olgusunun üç boyutu olduğu vurgulanmaktadır. Şöyle ki, ilk olarak şiddet eylemini davranışa döken, eyleyen bir özne/fail, ikinci olarak şiddete maruz kalan ve bu durumdan olumsuz etkilenen bir mağdur, son olarak ise şiddet davranışının eylem biçimi, şiddetin öğelerini oluşturmaktadır (Taşdemir Afşar, 2015).

İletişim ve internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte deneyimlediğimiz dijitalleşme, birçok açıdan hayatımıza olumlu özellikler getirmesine rağmen, bir yandan da yeni eşitsizliklerin üretilmesine, var olan eşitsizliklerin pekiştirilmesine, derinleşmesine neden olmakta ve çevrim dışı, fiziksel dünyada yaşanan eşitsizlikler, çevrim içi, sanal ortamlarda yeniden üretilmektedir. Kimi zaman da dijital dünyanın yarattığı yeni eşitsizlikler, gerçek, fiziksel dünyada karşımıza çıkmaktadır. Bu eşitsizliklerin sonuçlarından biri de dijital şiddettir. Sanal ile gerçek dünya arasındaki geçişgenlikte dijital şiddet, çevrim dışı dünyada yaşanan şiddetten bağımsız olarak değerlendirilemez.

Dijital şiddet, farklı bilimsel çalışmalarda “sanal şiddet”, “siber şiddet”, “çevrim içi şiddet” gibi farklı isimlerle nitelendirilmektedir. Ancak farklı isimlendirmelere rağmen, kavram benzer şekilde tanımlanmakta ve türleri benzer şekilde sınıflandırılmaktadır. Örneğin Avrupa Konseyi’nin siber şiddet raporunda (*Mapping study on cyberviolence*, 2018: 5) siber şiddet şöyle tanımlanmaktadır: “Siber şiddet, bilgisayar sistemlerinin bireylere karşı şiddete neden olacak, şiddeti kolaylaştıracak veya tehdit edecek şekilde kullanılmasıdır. Bireylerin şartlarının, karakteristik özelliklerinin ve kırılganlıklarının sömürülmesini de kapsayacak şekilde, bireylerin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik olarak zarar görmesi ya da acı çekmesiyle sonuçlanır”. Rapor siber şiddet türlerini şöyle sınıflandırmaktadır:

Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ile ilgili gizlilik ihlalleri: Bilgisayar müdahaleleri; mahrem veriler dahil, verilerin veya görüntülerin alınması, paylaşılması, manipülasyonu; sextortion (her türlü cinsel sömürü); stalking (ısrarlı takip); doxing (bir kişi veya kurumla ilgili özel ve tanımlayıcı bilgileri araştırma ve yayınlama); kimlik hırsızlığı; kimliğini gizleme, vb.

Siber taciz: Hakaret ve itibarsızlaştırma amaçlı zarar verme; siber zorbalık; cinsel şiddet dahil şiddet tehditleri; zorlama; hakaret veya tehdit; şiddete teşvik; intikam amaçlı mahrem görüntüleri çevrim içi ortamlarda yayınlama; intihar veya kendine zarar vermeye teşvik, vb.

Siber Suçlar: Yasadışı erişim; yasadışı ele geçirme; veri müdahalesi; sistem müdahalesi; bilgisayar dolayımı sahtecilik; bilgisayar dolayımı dolandırıcılık; çocuk pornosu.

BiT ile ilgili nefret suçu: Irk; etnik köken; din; cinsiyet; cinsel yönelim; engellilik vb.

BiT ile ilgili doğrudan veya fiziksel şiddet tehditleri: Cinayet, insan kaçırma; cinsel şiddet; tecavüz; işkence; gasp; şantaj; asılsız ihbar; şiddete teşvik; kişinin kendini yaralamasına neden olan gönderimler; kritik öneme sahip altyapıya, araçlara veya tıbbi cihazlara saldırılar, vb.

Çevrim içi cinsel sömürü ve çocukların cinsel istismarı: Cinsel istismar; çocuk fuhuşu; çocuk pornosu; çocukların suistimali/yozlaştırılması; çocukları cinsel amaçlı taciz etme; canlı yayın yoluyla cinsel istismar; vb. (*Mapping study on cyberviolence*, 2018: 6)

Buna göre siber şiddet, erkekleri, kadınları, çocukları hatta kurumları etkileyen bir şiddettir. Ancak kadınlar ve çocuklar çevrim içi şiddete daha fazla maruz kalmaktadır (IGF, 2015: 13).

Kadına yönelik şiddet kişilerarası şiddet kapsamında değerlendirilmekle birlikte arka planında toplumsal etkenler yer almaktadır. Toplumsal cinsiyetçi yaklaşımlar, normlar, inançlar ve bütün bir değerler sistemi kadını erkek karşısında güçsüz kılarken şiddetin her türüsüne zemin hazırlamaktadır. Başka bir ifadeyle kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet temellidir (Hagemann-White, 2001) ve ataerkil toplumlardaki cinsiyetçi değerler ve asimetric ilişki biçimlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin biyolojik olarak kadın veya erkek olmalarının ötesinde bireylere yüklenen toplumsal ve kültürel roller ve beklenen davranış kalıplarını kapsamaktadır. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı* kapsamında hazırlanan 2016-2020 planında "toplumsal cinsiyet", "belli bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, etkinlikler ve yaklaşımlar" olarak tanımlanmaktadır (KSGM, 2016: V). Günümüz toplumlarının çok büyük bir kısmının ataerkil toplum olarak organize olduğu modern yaşamda, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kaynağı, ataerkil yaşamdaki eşitsiz güç ilişkileridir. Buna göre toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, erkek egemen yapı içerisinde kadınlara ve LGBTİQ+ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, Interseks, Queer ve diğer cinsel yönelim ve kimlikler) bireylere yönelik şiddeti ima eder. Kadına yönelik şiddetin giderek arttığı günümüzde, heteroseksüel ilişkilerde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kadınlar, erkek şiddetinin çeşitli biçimlerine maruz kalmakta ve bu şiddet eylemlerinin mağduru olmaktadır (Reed vd. 2016; Taşdemir Afşar, 2015; Baker ve Carreno, 2015).

Şiddet kavramı ilk olarak fiziksel şiddeti çağrıştırmaktadır, ancak Bakanlı-

ğın yayımladığı Ulusal Eylem Planına göre kadına yönelik şiddet; “ister kamu hayatında ister özel hayatta meydana gelsin baskı veya rastgele özgürlüğünü engelleme de dahil kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zararı veya ıstırapı ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan tüm eylemler”i (KSGM, 2016: IV) kapsamaktadır. Kadına yönelik şiddetin fiziksel şiddetin ötesinde cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak tanımlanıyor olması, şiddetin birçok boyutu olan karmaşık bir olgu olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir. 2011 yılında Türkiye’nin de imzacılarından olduğu, kamuoyunda kısaca *İstanbul Sözleşmesi* olarak bilinen *Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi* kadına yönelik şiddetin önlenmesi için alınması gereken önlemleri sıralayan oldukça kapsamlı bir sözleşmedir². Bu sözleşmenin tanımlar bölümünde yukarıda sunulan “toplumsal cinsiyet” ve “kadına yönelik şiddet” kavramları benzer şekilde tanımlanmakta ve “kadın” ifadesinin 18 yaşından küçük kız çocuklarını da kapsadığı belirtilmektedir (*İstanbul Sözleşmesi*, 2011). *İstanbul Sözleşmesi*, kadınları her türlü şiddetten korumayı ve kadına yönelik şiddetin önlenmesini, şiddet uygulayanların gerektiği gibi cezalandırılmasını ve şiddetin ortadan kaldırılmasını vadeder.

Kadına yönelik şiddet türlerinden biri de flört şiddetidir. “Flört şiddeti, kişilerarası şiddet türlerinden birisidir ve çiftlerin flört ilişkisinde birbirlerine karşı sözel, cinsel, duygusal ve fiziksel şiddet ya da şiddet içeren davranışlar uygulaması ve birbirlerinin davranışlarına sosyal kısıtlamalar getirmesi” olarak tanımlanmaktadır (Aslan vd. 2008’den akt. Kaplan, 2020: 529). Flört şiddetinin farklı türlerde ortaya çıktığı görülmektedir; fiziksel, psikolojik, cinsel, sosyal ve dijital flört şiddeti. Günümüzde internet ve dijital iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı farklı şiddet eylemlerinin teknoloji aracılı olarak ortaya çıkmasına neden olmakla birlikte, kadına yönelik dijital şiddetin de temelinde aynı ataerki kültürel nedenlerin yattığı vurgulanmaktadır (Sanchez-Hernandez vd. 2020). Zira çevrim içi dünyanın çevrim dışı dünya ile olan bağlantısı, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin ve ayrımcılığın çevrim içi dünyada da yaşanmasına neden olmaktadır (IGF, 2015: 13).

Uluslararası alanyazında yakın partner ilişkileri bağlamında yaşanan, dijital şiddeti ifade etmek üzere genellikle “Digital Dating Abuse” (DDA) veya “Digital Violence” (DV) kavramları kullanılmaktadır. Dijital yakın partner tacizi, istismarı ya da şiddeti şeklinde karşılık bulan bu kavram, kişinin flörtü olan partnerini, teknoloji ve sosyal medya aracılığı ile kontrol etmesi, taciz etmesi, ısrarla takip etmesi (*stalking*) ve istismarı olarak tanımlanmaktadır (Zweig, vd. 2014: 1306). Bu tür davranışların failleri erkek, kadın ve LGBTIQ+ bireyler olabilmektedir (Gülmez, 2020). Fidan ve Yeşil’e (2018: 19) göre de dijital flört şiddeti “bir partnerin teknolojik araçları diğerini kontrol etmek için kullanması, bu araçlar aracılığıyla tehdit etmesidir”.

² 20 Mart 2021 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından sözleşmenin feshedildiği ilan edilmiştir. Bkz.: (Resmî Gazete, 20.03.2021, 3718 Karar Sayılı Yayın).

Yakın partner şiddetini, partner ya da eski partnere karşı fiziksel güç kullanımı ya da fiziksel güç kullanma tehdidi çerçevesinde açıklayan yaklaşımlar bulunmakla birlikte fiziksel şiddeti içermeyen ya da fiziksel şiddete eşlik eden psikolojik, ekonomik ve cinsel açıdan partnere zarar veren, tahakküm ve kontrol altına almayı hedefleyen davranışlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir (Offenhauer ve Buchalter, 2011). Şöyle ki yakın partner şiddetinin günümüzde anlamı, partner ya da eski partnerin, gerçekte ya da tehdit düzeyinde fiziksel, cinsel, psikolojik ya da duygusal şiddet içeren eylemlerini doğrudan ya da teknoloji dolayımı olarak gerçekleştirmesi şeklinde genişlemiştir (Reed vd. 2016).

Yakın partner ilişkilerinin kirliliğini oluşturan şiddet eylemleri doğrudan olabileceği gibi dijital iletişim teknolojilerinin artan kullanımı ve yaygınlığına bağlantılı olarak bu mecralara taşınmıştır. Gündelik hayat pratiklerinin teknolojiye bağımlı biçimde yaşanıyor olması, romantik ilişkilerde de bu mecranın ağırlığını arttırmış durumdadır. Özellikle genç yetişkinlerin yaşamlarında, çevrim içi oyun oynama, video üretme ve izleme gibi boş zaman etkinlikleri daha fazla yer kaplarken, sosyal ve romantik ilişkilerini, anlık mesajlaşma uygulamaları ve sosyal ağlar üzerinden gerçekleşen etkileşimleri şekillendirmektedir (Bakır ve Kalkan, 2019: 78). Başka bir ifadeyle, günümüzde yakın ilişkilere, olumlu ya da olumsuz düzeyde çevrim içi platformlar ve sosyal ağlar yön vermektedir.

Dijital flört şiddetinin hangi çevrim içi platformlar üzerinden uygulandığını daha iyi analiz edebilmek için, Türkiye'deki dijital iletişim teknolojileri ve internet kullanım istatistiklerini incelemek yararlı veriler sunacaktır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması* (2021) verilerine göre, Türkiye'de 2021 yılında hanelerin %92'sinin evde internet erişimi vardır. 16-74 yaş grubundaki bireylerin %82.6'sı internet kullanmaktadır. 2021 yılında erkeklerin %81.6'sı ve kadınların %71.4'ü hemen her gün internet kullanmaktadır (*Hanehalkı Bilişim Teknolojileri*, 2021). TÜİK verilerine ek olarak, tüm dünyada dijital pazarlama alanında temel olarak başvurulan platformlardan *We Are Social* ve *Hootsuite*'in her yıl birlikte hazırladıkları küresel raporlar ve ülke raporları Türkiye'deki dijital dünyaya ilişkin daha detaylı veriler sunmaktadır. *We Are Social* ve *Hootsuite*'in 2020 yılı verilerine dayanarak hazırladıkları *Digital 2021 Turkey* raporuna göre, Türkiye'de 65.8 milyon (nüfusun %77.7'si) internet kullanıcısı ve 60 milyon (nüfusun %70.8'i) sosyal medya kullanıcısı vardır ve internet kullanımı, günde ortalama 7 saat 54 dakikadır. Kullanıcıların %99.2'si arama motoru kullanmaktadır, en sık kullanılan arama motoru *Google*'dir. Türkiye'deki sosyal medya kullanıcılarının en çok tercih ettiği platformlar, kullanım oranları ve kullanıcıların kadın veya erkek olarak tanımlanan profillerinin oranları şöyledir: *YouTube* %94.5 (%50.8'i erkek kullanıcı), *Instagram* %89.5 (%57.8'i erkek kullanıcı), *WhatsApp* %87.5, *Facebook* %79 (%65.8'i erkek kullanıcı), *Twitter* %72.5 (%86.6'sı erkek kullanıcı), *Facebook Messenger* %54.2 (%67.6'sı erkek kullanıcı) (*Digital 2021 Turkey*, 2021). Buna göre, Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının büyük bir bölümünün erkeklerden oluştuğu, kısacası fiziksel hayattaki erkek egemen yapının

dijital dünyada da devam ettiği görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de kadınların en çok bu platformlar üzerinden şiddete maruz kaldıklarını varsaymak mümkündür. Mart 2020’den itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisinin yaşandığı Mart-Nisan 2020 döneminde internet kullanımında çok ciddi bir artış yaşansa da *We Are Social* ve *Hootsuite* verilerine göre, kullanıcıların cinsiyetlerinde önemli bir değişme olmamıştır (*Digital 2021 Turkey*, 2021). Dünya verilerine göre, örneğin *Facebook* ve *Twitter*’in kullanıcılarının büyük bir bölümünü de yine erkekler oluşturmaktadır (Kemp, 2020).

Dijital dünyadaki erkek egemen yapı sadece kullanıcılarla sınırlı değildir, teknoloji üreticisi şirketlerde çalışanların da büyük bir kısmı erkektir. Araştırmalara göre teknoloji sektöründe çalışanların sadece %16’sı kadındır (*Birleşmiş Milletler*, 2015: 37). Dahayakın tarihli araştırmalara göre, tüm dünyaya hâkim olan beş büyük teknoloji şirketinde, *Google*, *Amazon*, *Facebook*, *Apple* ve *Microsoft* (kısaca GAFAM) çalışanların sadece %20-23’lük bölümü kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca bu kadın çalışanlardan yönetici pozisyonunda olan kadınların oranı ise, %27-33 arasındadır (Richter, 2020). Buna göre, teknolojiyi üretenlerin de erkekler olduğu ve tüm bu bilgi ve iletişim teknolojilerinin erkek egemen bir bakış açısına göre tasarlandığını ileri sürmek mümkündür.

Dijital dünyanın üreticileri ve kullanıcılarındaki bu cinsiyet eşitsizliği bir yandan kadınların bilgiye ulaşmada geri kalması, yeni gelişmeleri takip edememesi gibi olumsuz sonuçlar doğururken, öte yandan kadınların dijital okuryazarlık becerilerini kazanmasını da engellemektedir. Dijital okuryazarlığı yüksek olmayan kadınların dijital şiddete daha fazla maruz kaldığı veya dijital şiddetle mücadelede zorlandığı görülmektedir. Ancak erkek egemenliğinin çevrim içi ortamlarda devam ediyor olması sadece dijital okuryazarlığı düşük olan kadınlar için değil, tüm kadın kullanıcılar için sorunlar doğurmakta ve kadınların çevrim dışı dünyada olduğu gibi dijital dünyada da kendini güvensiz hissetmesine neden olmaktadır. 2014 yılı verilerine göre, Avrupa Birliği ülkelerinde kadınların %18’i, 15 yaşından itibaren internet ortamlarında ciddi bir dijital şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (*Birleşmiş Milletler*, 2015: 16). Ayrıca kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar, farklı cinsel yönelimi olan kadınlar ve engelli kadınların daha çok dijital şiddete maruz kaldığı da yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (IGF, 2015: 13-20).

Kadınlar hayatın her alanında olduğu gibi, yakın partner ilişkilerinde de dijital şiddete maruz kalmaktadır. Yukarıda sınıflandırılan dijital şiddet türlerinden birçoğu yakın partner şiddeti kapsamına da girmektedir. Kaplan (2020: 535) günümüzde en çok maruz kalınan dijital flört şiddeti örneklerini şöyle sıralamaktadır:

Sosyal medyada ortak hesap açmaya zorlamak, sosyal medya şifrelerini istemek, son görülme saatlerini kontrol etmek, sosyal medyada arkadaş kısmını incelemek ve kimlerle arkadaş olabileceğini belirlemek, profil fotoğrafına birlikte oldukları fotoğrafı koymasına için baskı yapmak, izinsiz bir şekilde telefon ve bilgisayarını karıştırmak, mesaj gönderdiğinde anında cevap vermesini beklemek.

Bunlara ek olarak, cinsel dijital şiddet türleri olarak kabul edilen, baskı ve zorla elde edilen çıplak görüntülerin şantaj amaçlı kullanılması ve/veya intikam amaçlı mahrem/pornografik görüntülerin internet ortamında yayınlanması gibi eylemler de dijital flört şiddeti kapsamında değerlendirilmektedir. Kaplan (2020: 536) çevrim içi veya çevrim dışı ortamlarda en çok maruz kalınan eylemlerden bir diğerinin de çevrim içi ısrarlı takip (*stalking*) olduğunu belirtir.

Uluslararası alanyazında, yakın partner şiddeti veya flört şiddeti olarak nitelendirilen eylemler için her ne kadar farklı sınıflandırmalar yapılsa da dijital flört şiddeti olarak karşımıza çıkan eylemleri temel olarak, aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür (Van Ouytsel vd. 2016: 350):

Tablo 1. Farklı deneysel çalışmalardan uyarlanan siber flört şiddeti örnekleri³

Siber flört şiddetinin duygusal ve psikolojik biçimleri:
<p><i>Kontrol etmeye yönelik davranışlar:</i> (Borrajo, Gámez-Guadix, Pereda, ve Calvete, 2015; Sánchez, Muñoz-Fernández, ve Ortega-Ruiz, 2015; Zweig, Lachman, Yahner, ve Dank, 2014)</p> <ul style="list-style-type: none">• Cep telefonu, sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini ve pin kodlarını öğrenme talebi• Romantik partnerinin rızası olmadan, cep telefonu, sosyal ağ mesajlaşmaları, SMS, e-posta gibi mesajlarını okuma ve kontrol etme• ısrarlı bir şekilde partnerinin kiminle, ne yaptığını sorarak, romantik partnerinin nelerinde olduğunu kontrol etme.• Romantik partnerinin çevrim içi profil sayfasındaki arkadaş listesi ve durum güncellemeleri hakkında sorular sorma ve kontrol etme veya sosyal medya hesaplarından belirli arkadaşların çıkarılmasını talep etme.• Kontrol etmek amacıyla, aşırı bir şekilde romantik partneri telefonla arama veya mesaj gönderme• Partner telefonla aramalara, mesajlara veya sosyal medya paylaşımlarına cevap vermediğinde, partnere sinirlenmek veya surat asmak
<p><i>Tehdit ve küçük düşürme:</i> (Borrajo vd. 2015; Zweig vd. 2014)</p> <ul style="list-style-type: none">• Söylenti yaymak, aşağılamak (küfretme ve isim takma), veya sosyal medya üzerinden durum güncellemesi paylaşarak, (sosyal medyada) duvar paylaşımları veya resimler oluşturarak, veya sosyal medya profil sayfaları oluşturarak romantik partneri küçük düşürme• Tehdit eden mesajlar veya e-postalar gönderme• Rızası olmadan partnerin fotoğraflarını ve videolarını çekme ve yayma

³ Tablo içerisinde atıf yapılan referanslar orijinal kaynaktan yer aldığı için tablo Türkçeye çevrilirken referanslar olduğu gibi bırakılmıştır.

Siber flört şiddetinin cinsellikle ilgili türleri (Zweig vd. 2014)

- Partnerinin istemediğini bildiği halde müstehcen resimler, görsel içerikler gönderme
- Kendisinin müstehcen resimlerini göndermesi için romantik partnere baskı yapma
- İnternet veya cep telefonu aracılığıyla, partneri istememesine karşın, cinsel eylemlerde bulunmaya zorlama

Toplumsal cinsiyete dayalı dijital şiddet, uluslararası alanyazında önemli sayıda araştırmaya konu olsa da Türkiye’de bu konuda sınırlı sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır. Türkiye’deki araştırmalar, kadınların yukarıda sıralanan dijital şiddetin farklı türlerine maruz kaldıklarını göstermektedir. Temur-Şimşekcan (2018: 76) tarafından 2017 yılında Türkiye genelinde 550 kadın *Facebook* kullanıcılarına anket uygulanması yöntemiyle gerçekleştirilen araştırmaya göre, araştırmaya katılan her 10 kadından yaklaşık 6’sı siber şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. En çok maruz kalınan şiddet türü, istenmeyen mesajlara ve cinsel içerikli mesajlara maruz kalmadır. Buna ek olarak en fazla siber takip ve siber tacize maruz kalındığı tespit edilmiştir. Ayrıca “araştırmaya katılan her 10 kadından 7’si internet kullanırken kendini güvende hissetmediğini” belirtmiştir (Temur-Şimşekcan, 2018: 76).

Kesişimli bir yaklaşımla Türkiye’deki genç bireylerin flört şiddetini nasıl tanımladıklarını ortaya koymak amacıyla, 18-25 yaş arasındaki 39 kadın ve erkek üniversite öğrencisiyle sözlü görüşme yapan Üstünel (2021), araştırması neticesinde tematik olarak dört kategoriye ulaşmıştır. Bu kategoriler, katılımcıların dijital flört şiddetini hangi söylemlerle nitelendirdiğini göstermesi açısından çarpıcıdır. Kontrol etmeye yönelik eylemler, geleneksel toplumsal cinsiyet kalıpları sonucu ortaya çıkan eylemler, kadının hatası/suçu olarak nitelenen davranışlar sonucu ortaya çıkan eylemler, sosyalleşme süreçleriyle ilgili eylemler. Genç bireylerin, flört şiddetini anlamlandırma ve deneyimleme biçimlerini şekillendirenin, sosyo-kültürel ve bağlamsal gerçeklikler olduğunu vurgulayan Üstünel (2021), bu durumun flört şiddetini tanımlama ve sınırlarını çizmede zorluğa neden olduğuna değinmekte ve bireylerin farklı ihtiyaçları için daha ayrıntılı analizler yapılmasına ve böylece daha etkili önleme pratikleri geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Çalışmanın Tasarımı

Bu çalışmada yakın partnerlerinin çeşitli biçimlerde sistematik şiddetine maruz kalmış kadınların, deneyimleri ışığında dijital flört şiddeti veya dijital yakın partner şiddeti olarak adlandırılan olgu, olgubilimsel araştırma yöntemiyle incelenmektedir. Söz konusu şiddeti deneyimleyen kadınların tanıklıklarından yola çıkarak geliştirilen araştırma neticesinde, bu olgunun derinlikli bir analizinin sunulması hedeflenmektedir.

Amaç

Son yıllarda sosyal bilimler ve sağlık bilimlerinin çeşitli alanlarında çokça çalışılan bir konu olan yakın partner şiddeti, bu çalışmada siber ortamda süregiden ya da dijital iletişim teknolojileri ile dolayımlanan yönleriyle ele alınmaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye’de yaşayan, doğrudan ve teknoloji dolayımı erkek şiddetine maruz kalmış/hali hazırda kalmakta olan kadınların deneyimlerinden yola çıkılarak, alanyazındaki çalışmaların da yol göstericiliğinde, giderek yaygınlaşan ve çeşitlenen yönleriyle dijital şiddet olgusunun betimsel bir anlatımla ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında yanıt aranan araştırma soruları şunlardır:

1. Dijital flört şiddeti olarak adlandırılan olguyu deneyimleyen kadınlar, hangi şiddet türlerine maruz kalmaktadır?
2. Yakın partner/flört ilişkilerinde çevrim dışı şiddet ile çevrim içi/dijital şiddet arasında bir bağlantı var mıdır?
3. Dijital flört şiddetine maruz kalan kadınların tepkileri ve şiddetle mücadele etme yöntemleri nelerdir?

Yöntem

Dijital yakın partner/flört şiddetine yönelik uluslararası ve ulusal alanyazındaki bilimsel çalışmalarda genellikle, söz konusu olgunun genel bir resmini ortaya koyabilmek amacıyla ve araştırma sonucunda genelleme yapılmasına daha çok olanak verecek biçimde nicel çalışmaların daha fazla tercih edildiği gözlemlenmiştir⁴. Nicel çalışmalar dijital flört şiddetinin türlerini sınıflandırmak ve fail ve mağdurların hangi şiddet türünü ne oranda uyguladığını veya şiddet türüne ne oranda maruz kaldığını ortaya koymak açısından oldukça faydalıdır. Ancak dijital flört şiddetine maruz kalan mağdurların deneyimlerinin dinlenmesi ve duygu durumlarının ortaya konması ve de bu şiddete verdikleri tepki ve mücadele pratiklerini mağdurların ifadeleri ile betimleyebilmek açısından bu konuda nitel araştırmalar yapılmasına da ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir. Nitel araştırmalar sayesinde, dijital flört şiddeti olgusunun derinlemesine analizinin yapılması ve benzer mağduriyetler yaşayanların sesinin duyurulmasına katkı sağlanması, hatta daha güçlü mücadele yöntemleri ve dayanışma pratikleri sergilenmesine de olanak vereceğine inanılmaktadır.

Yukarıda ifade edilen bakış açısından hareketle bu çalışmada, nitel araştırma geleneğinin başlıca araştırma desenlerinden biri olan olgubilim yaklaşımı kullanılmıştır. Sosyal ve beşeri disiplinlerin çeşitli alanlarında yapılan bilimsel çalışmalarda, insan davranışını mevcut koşullar ve etkenler içerisinde çok yönlü olarak anlamak, çalışılan konuyla ilgili veri setlerine ulaşmak ve bunları anlamlı

⁴ Flört şiddeti ve dijital flört şiddeti ile ilgili detaylı literatür taraması için bkz.: (Yıldız, 2020).

biçimde betimsel olarak aktarmak önem taşımaktadır. Olgubilim yaklaşımının benimsendiği çalışmalarda araştırmacının amacı, kısmen farkında olduğu olguları, bunları deneyimleyen ve paylaşmaya hazır birey ve grupların aktarımları sayesinde açığa çıkarmak ve detaylandırarak aktarmaktır. Olgubilim veya diğer adıyla fenomenolojik çalışmalar “birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını keşfeder. Fenomenolojinin temel amacı bir fenomenle ilgili bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya indirgemektir” (Creswell, 2020: 79). Creswell’in (2020: 79) de ifade ettiği gibi fenomenolojik araştırmalarda, araştırmacı bu deneyime sahip kişilerden veri toplar ve bu deneyimlerin özünü sunan bir betimleme ortaya koyar. Olgubilim yaklaşımlarında kullanılan başlıca veri toplama tekniklerinden biri görüşmedir ve “büyüklüğü 3-4 kişi ile 10-15 kişi arasında değişen heterojen bir grup belirlenir” (Creswell, 2020: 80-81). Görüşme tekniği araştırmacıya, görüşülen bireylerin yaşantıları, geçmiş yaşantıları ve deneyimlerine ilişkin paylaşımları doğrultusunda elde ettiği verileri analiz ederek, çalışılan olguyu etraflı biçimde açıklama ve yorumlama olanağı vermektedir. Ayrıca nitel araştırma geleceği ile uyumlu olarak olgubilim araştırmalarında araştırmacının, görüşülen bireylerin duygularını, bakış açılarını anlama ve onlarla empati kurmaya olanak verecek katılımcı bir tutum sergilemesi yaklaşımı benimsenmektedir. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin aktarılmasında ise betimsel bir anlatım ve daha çok doğrudan alıntılara yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 73-76).

Olgubilim yöntemine göre tasarlanan bu araştırmada veri toplama tekniği olarak yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılara sorulan sorular, *Ek-2*'de sunulmuştur⁵.

Evren ve örneklem

Çalışma, heteroseksüel romantik ilişkilerdeki dijital yakın partner/flört şiddetini araştırmayı hedeflediği için, çalışmanın evrenini Türkiye’de yaşayan ve yakın partner ilişkilerinde erkek şiddetine maruz kalmış kadınlar oluşturmaktadır. 22-46 yaş aralığındaki, farklı eğitim düzeyi ve mesleklerden, Ankara, Adana, İzmir, Bursa, Mersin ve İstanbul’da yaşayan 10 katılımcının dâhil olduğu bu çalışmada amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu örneklem tekniği tercih edilmiştir. Kartopu örneklem tekniği, Erdoğan ve Uyan-Semerci’nin (2021: 87) de belirttiği gibi, genellikle araştırmacıların erişmekte zorlanacağı hedef kitleyle yapacakları çalışmalarda tercih edilen bir yöntemdir. Özellikle dışlanma, aile içi şiddet gibi hassas konularda, “olasılıklı bir örnekleme yöntemiyle çalıştığımızda hedef kitleye erişsek bile o kişilerin tanımadıkları kişilerle görüşmeleri ve hassas konuları paylaşımları zor olabilir. Bu nedenle başlangıçta kurduğumuz güven ve tanışıklık ilişkisini diğer görüşmelere taşıyabilir ve

⁵ Çalışmanın etik kurul onayı E.201703 sayı numarası ile Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 04.10.2021 tarihinde alınmıştır.

çalışmamızı daha kolay, daha düşük ret oranları ve daha içten yanıtları olarak tamamlayabiliriz” (Erdoğan ve Uyan-Semerci, 2021: 88).

Araştırma süreci

Dijital yakın partner/flört şiddetinin incelendiği bu çalışma kapsamında tercih edilen kartopu örneklem tekniği için iki yol izlenmiştir: İlk olarak, araştırmacılar tarafından dijital flört şiddetine maruz kaldığı bilinen bir kadın ile iletişime geçilmiş ve araştırmanın detayları anlatılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden söz konusu kadın katılımcının sözlü rızası alınarak görüşme gerçekleştirildikten sonra, benzer deneyimleri yaşayan başka kadınlar tanıyıp tanımadığı sorulmuştur. Söz konusu katılımcı, araştırmacıları diğer 3 katılımcıya yönlendirmiştir. İlk katılımcı vasıtasıyla araştırma için 5 katılımcı ulaşılmıştır. Araştırmacılar, çalışma için yeterli katılımcı sayısına ulaşmadıkları için, ikinci bir teknik denemişlerdir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri konusunda farkındalığı yüksek olan ve bu konuda aktivist çalışmalar yapan bir kadın *Twitter* kullanıcısı ile iletişime geçilmiş ve bu araştırmanın söz konusu *Twitter* hesabı üzerinden duyurusunun yapılması sağlanarak, araştırma için gönüllü katılımcı çağrısı paylaşılmıştır. Çağrıya olumlu yanıt veren diğer 5 katılımcı, benzer deneyimleri yaşayan başka 8 katılımcıya daha ulaşılmasını ve araştırmada yer almalarını sağlamıştır.

Araştırmacılar, söz konusu çağrıya olumlu yanıt veren tüm kadınların arasından araştırma kapsamının sınırlılıklarını göz önünde bulundurarak belirli ölçütlere göre seçim yapmıştır. Katılımcıların belirlenmesindeki ölçütler şöyledir: Heteroseksüel olması, en az 3 ay süren bir flört ilişkisi olması, farklı demografik özelliklere sahip olması; örneğin yaş, eğitim durumu, mesleği ve yaşadıkları şehir. Bu kriterlere göre belirlenen 10 kadın, araştırmada katılımcı olarak yer almıştır, katılımcı bilgileri *Ek-1*'de sunulmuştur.

Araştırma kapsamında yarı-yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların duruma ve tercihinine göre, telefon ile veya çevrim içi dijital araçlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tüm katılımcılara, görüşme öncesi araştırma ile ilgili kısaca bilgi verilmiş, istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri konusunda güvence verilmiştir. Araştırma konusu hassas bir konu olduğu için katılımcılara yazılı onam formu verilmemiştir, yerine sözlü olarak rızaları alınmıştır. Araştırmacılar ve katılımcılar arasında güven duygusunu sağlamak ve de katılımcıları rahatsız etmemek için, görüşmeler sırasında hiçbir şekilde dijital kayıt alınmamıştır. Araştırmacılar, katılımcıların görüşmelerdeki ifadelerini bilgisayara veya kâğıda not tutarak kaydetmiştir. 2020 yılı Kasım ayı ile 2021 yılı Mayıs ayları arasında gerçekleştirilen görüşmeler 30 ila 70 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler sırasında, kendi bireysel ve de travmatik olarak nitelendirilebilecek yaşam öykülerini anlatmaları beklenen katılımcılarla araştırmacılar arasındaki güven ilişkisinin sağlanmasında, araştırmacıların kendilerini feminist olarak tanımlamaları ve bu konuda bilimsel çalışmalar yapıyor olmaları katkı sağla-

mıştır. İlk başlarda bazı görüşmecilerin maruz kaldıkları şiddet içeren eylemleri aktarırken tedirginlik içinde oldukları gözlenmiştir. Özellikle cinsel şiddete doğrudan ya da siber ortamda maruz kalan daha çok da genç yaştaki katılımcılar, başlangıçta yaşadıklarını anlatmaktan çekinmişlerdir. Ancak görüşmenin ilerleyen dakikalarında söz konusu katılımcılar, kendilerini güvende hissetmiş ve yaşadıkları deneyimlere dair daha fazla ayrıntı vermiştir ve hatta sonradan hatırladıkları bazı detayları e-posta ortamında araştırmacılarailetmişlerdir. Buna göre, araştırmacıların yaklaşımı, konumu ve cinsiyeti, katılımcıların kendi kişisel hikâyelerini açık yüreklilikle paylaşmalarına olanak vermiştir.

Araştırmanın Bulguları

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı gibi, çalışma kapsamında 10 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ışığında, dijital erkek şiddetinin çeşitli boyutlarına ve yaygınlığına ilişkin önemli veriler elde edilmiştir. Görüşülen kişiler, araştırmacılar ile geçmişte yaşadıkları ve/veya halen sürmekte olan yakın partner ilişkileri bağlamında yaşadıkları şiddet deneyimlerini paylaşmışlardır.

Bulgular ışığında, e-posta, anlık mesajlaşma ve sohbet uygulamaları ile sosyal medyanın farklı mecraları aracılığıyla gerçekleşen erkek şiddetinin başlıca dört boyutuna ilişkin 4 analiz başlığı şöyledir:

- Partneri denetleme ve baskılamaya yönelik şiddet davranışları
- Israrlı takip (*stalking*) ve ilişkinin başlaması/yeniden başlaması konusunda aşırı ısrar
- Cinsel içerikli paylaşım (*sexting*) için zorlama
- Cinsel içerikli şantaj ve intikam pornosu

1. Partneri denetleme ve baskılamaya yönelik şiddet davranışları

Flört ilişkilerinde kadının davranışlarını, sosyal ilişkilerini, bulunduğu mekânları, etkinliklerini denetleme, sınırlama ve engeller koymaya yönelik eylemler psikolojik şiddet eylemleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Günümüzde bu tür davranışlar doğrudan olabileceği gibi dijital iletişim teknolojileri ile aracılanarak ve bu araçların sağladığı teknolojik olanaklardan yararlanarak gerçekleşebilmektedir. İnternet, sosyal medya ve akıllı telefon kullanımının yakın partner ilişkilerinde kıskançlık olarak nitelendirilen davranışları arttırdığı bilinmektedir (Baker ve Carreno, 2015). Yakın partneri denetlemeye ve baskı kurmaya yönelik dijital şiddet davranışları arasında ağırlıklı olarak şifre paylaşımı konusunda ısrar öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal medya, e-posta ve hatta banka hesaplarına dair şifrelerin izinsiz elde edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda partnerin hesabına girerek mahrem içerikleri yayma ya da bunun için tehdit etme, bilgisi dışında paylaşım yapma, hesabındaki takip-

çilerini çıkarma vb. kötü niyetli eylemler mümkün hale getirmektedir. Ayrıca kıskançlık ve şüphe nedeniyle partnerlerinin siber ortamdaki etkileşimlerini öğrenme, hangi hesaplara beğeni ve yorum yaptığını izleme, fotoğraf ve video paylaşımlarına müdahale etme, bazı takipçilerini silmesini isteme ya da hesap şifrelerini alıp kendisi silme, en son ne zaman çevrim içi olduğunu takip etme, partner kendisiyle iletişim kurmadığı halde çevrim içi etkileşim halindeyse bu duruma müdahale etme, küsme, öfkelenme şeklinde sıralanabilir (Yıldız, 2020).

Bu çalışmada da görüşmecilerin aktardıkları deneyimler, yakın partner ilişkilerinde erkeklerin sözlü olarak ya da tutum ve davranış düzeyinde denetim ve baskı uyguladıklarını, bu eylemlerin son yıllarda teknoloji dolayısıyla da arttığını ve genişlediğini ortaya koymuştur. Ayrıca görüşmecilerin dijital yakın partner şiddetinin farklı biçimlerini deneyimlemiş olmalarının yanında, çevrelerindeki kadınların bu kapsamdaki şiddet deneyimleri üzerinden de örnekler vererek, sorunun toplumsal cinsiyet temelli oluşuna vurgu yaptıkları görülmüştür.

Erkek şiddetine hem doğrudan hem de dijital boyutuyla maruz kalan K1, gördüğü fiziksel şiddet kadar eski partnerinin sözlerinin de yaralayıcı olduğunu ifade etmektedir. Adana'da ailesi ile birlikte yaşayan K1 yaklaşık iki yıl boyunca partnerinin doğrudan ve siber ortamdaki, denetleyici ve baskılayıcı eylemlerine maruz kalmış ayrıca dış görünüşü ile alay edilme, başkalarının yanında küçük düşürülme gibi benlik saygısını zedeleyen davranışlarla da karşılaşmıştır. K1'in durumunda; vurma, yumruk atma gibi fiziksel şiddet içeren eylemlerin yanı sıra dijital şiddet de yer almaktadır. Kendisi gibi üniversite öğrencisi olan eski partneri uyguladığı fiziksel şiddeti "el şakası" olarak tanımlarken, dijital mecraları da ilişkinin bitmesinin ardından ısrarlı takip ve taciz için kullanmıştır:

İlişki sürecinde daha çok psikolojik şiddet uyguladı. Beni sürekli ruh sağlığımın yerinde olmadığına inandırmaya çalışıyordu. Bazı korkularım ve ailevi sorunlarım nedeniyle. Konuşma sırasında yumrukla vuruyordu ve bunun şaka olduğunu söylüyordu. İlk başta ben de şaka olduğuna inandım ama sonrasında arkadaşlarımdan da desteği ve toplumsal cinsiyet derslerinde öğrendiklerim gözümü açtı. Kıskançlık, baskı, arkadaşlarımla görüşmemi engelleme hep vardı. Gittiğim yerleri bilmek istiyordu. Sosyal medyadaki fotoğraflarımı aşağılıyor, paylaşmamamı söylüyordu. Ayrıca takip ettiğim kişileri ve beni takip edenleri de kadın erkek fark etmeksizin kendisi sevmiyorsa silmemi istiyordu.

Kadınların sosyal ilişkilerini sınırlamaya yönelik şiddet davranışlarını K1 gibi diğer görüşmecilerin de deneyimlediği görülmektedir. Çalışma kapsamında yakın partner şiddeti yaşayan kadınların yaş, eğitim düzeyi, meslek, yaşadığı şehir vb. açılardan farklı özelliklere sahip olmasına özen gösterilmiştir. Bununla birlikte şiddet deneyimlerinin benzerliği dikkat çekmektedir. K2, partnerinin aslında söylemleri ve davranışları ile ilişkinin başlangıcında şiddet eğilimine dair ipuçları verdiğini söylemektedir. Ailesi ile birlikte Mersin'de yaşayan K2, partnerinin geç saatlere kadar birlikte vakit geçirmek istediğini ve bu ısrarının kendisini zor durumda bıraktığını ifade etmiştir. K2'nin maruz kaldığı dijital şid-

det deneyiminde ise, partnerinin sosyal medya hesaplarının şifresini isteme, sosyal ağlardaki fotoğraf paylaşımlarını, takipçilerini ve kendisinin takip ettiği kişileri sınırlama ve hatta doğrudan müdahale etme şeklinde şiddet içerikli davranışları öne çıkmaktadır:

Buluşacağımız zamanlarda ne giyeceğimi belirlemek istiyordu. Genellikle dekolte giymemi ve geç saatlere kadar kalmamı isterdi. Oysa ailem geleneksel bir aile. Belli bir saatten sonra evde olmam gerekiyordu. Bir de çok güldüğümü söyler, kızardı. Daha ilk günlerde telefonumu kontrol etmeye kalkıştı. Sosyal medya hesaplarımın şifresini istedi. Vermek zorunda kaldım. Surat asıyordu. Sonra da her şeyi kontrol etmeye başladı. Zaten çok arkadaşı olan biri değilim. Olan arkadaşlarımla da tanıştırdığım halde ikna olmuyor ve müdahalelerini sürdürüyordu. Kız arkadaşlarımdan dahi uzaklaştırmaya çalıştı. Arkadaşlarımla olan fotoğraflarımı paylaştığımda sorular ve fotoğrafları kaldırtırdı.

Sosyal medya hatta banka hesaplarının şifresini istemek, bu bilgilere sahip olduktan sonra denetimin sınırlarını genişletmek gibi eylemleri yakın partner şiddetinin günümüzdeki yaygın biçimi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Dijital hesapların şifresini istemek, rızayla almak ya da gizlice ele geçirmek eril tahakkümü hem çevrim içi ortamda hem de gerçekte genişleten sonuçlara neden olmaktadır. Amerika’da 2013 yılında yapılan bir araştırmada, her 10 kadından birinin partnerinin son bir yılda sosyal medya hesaplarının şifresini izinsiz kullandığı ifade edilmektedir (Zweig ve Dank). Bu duruma dair kadınların olumlu değerlendirmeleri ise bu tür baskılayıcı ve kontrol kurmaya yönelik davranışların şiddet olarak algılanmayabiliyor oluşunu göstermesi açısından önemlidir. Örneğin Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM) bünyesinde Aslan ve arkadaşlarının (2008) yaptığı araştırma bazı katılımcıların psikolojik şiddet kapsamındaki bu tür davranışları normalleştirdiğini ortaya koymuştur.

Çalışma kapsamında görüşülen K3, başlangıçta partnerinin kendisini kıskanmasından hoşlandığını ancak zaman içinde kıskançlığın fiziksel şiddet ile sonuçlandığını dile getirmektedir. Bursa’da yaşayan K3, iki yıl süren flört ilişkisinde fiziksel şiddetin yanı sıra sözlü ve dijital şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir:

Başlangıçta hoşuma gitti kıskanıyor olması. Hesaplarımın şifresini ben kendi isteğimle verdim. Sakladığım bir şey yoktu. Sosyal medyadaki hareketlerimi takip ediyor, sorular soruyordu, arkadaşlarımla ilgili... Zamanla arttı bu sorular, takıntılı olduğunu hissettim. Fotoğraf paylaşmamı istemediğini, sadece kendisiyle olan fotoğraflarımı paylaşabileceğimi söylemeye başladı. Eğer bir yere o olmadan gidersem görüntülü arıyor ve yanımda kimlerin olduğunu görmek istiyordu. Kendimi bir süre sonra çok fena baskı altında hissettim.

K3, yaşadığı durumu “kendimi cenderede hissediyordum. Ne ilişkiyi bitirmeme izin veriyor ne de davranışlarını değiştiriyordu” şeklinde dile getirmiştir.

Partnerinin sosyal ilişkilerini ve sosyal ağlardaki etkileşimlerini denetlediğini anlatan K5’in deneyimi ise aynı zamanda ekonomik şiddet içermektedir. İstanbul’da yaşayan K5, eski partneriyle birkaç ay birlikte yaşadıklarını, part-

nerinin bu süreçte banka hesapları ve kredi kartı şifresine dair bilgileri elde ettiğini anlatmaktadır:

Eski erkek arkadaşım eve yemek söylediğimizde benim kartımla ödeme yaparken şifremi öğrendi. Sürekli benim paramı harcıyorduk. Bir şirkette iyi bir konumda çalışıyordu ve geçici bir ekonomik sıkışıklık içinde olduğunu söylüyordu. Aldırmadım. Bir sabah işe gitmek üzereyken WhatsApp'tan bir fotoğraf geldi. Yüzü gözü morarmış bir kadın. Erkek arkadaşımın sevgilisi olduğunu söylüyordu. İnanmak istemedim. Erkek arkadaşımı aradım açmadı. Bir süre sonra kredi kartımın olmadığını fark ettim. İptal için aradığımda aynı gün kredi kartımdan harcamalar yaptığını anladım.

K5, bu süreçte kaybettiği parayı gözden çıkardığını ve bir an evvel içine düştüğü durumdan kurtularak, kendisini güvende hissetmek istediğini söylemektedir. *K5*'in ilişkisinde dijital şiddet öğeleri de bulunmaktadır. *K5*, partnerinin sosyal ağlardaki etkileşimlerini takip ederek kıskançlık sergilediğini ancak kendisinin bu tür davranışları engellemeye çalıştığını ifade etmektedir.

Yakın partner ilişkilerinde başvurulan dijital denetim yöntemleri çoğu kez kurbanın mahremiyetini ihlal eden eylemleri içermektedir. Failin *hackleme* gibi yöntemlerle sosyal medya, e-posta vb. hesapları ele geçirmesi ya da bu tür hesaplara ait şifreleri çeşitli şekillerde elde etmesi, kurbanın kişisel verilerinin kötüye kullanılması, mahrem bilgilerinin ifşa edilmesi ya da bilgisi dışında hesaplarından paylaşım yapılması gibi tehditler barındırmaktadır. İstanbul'da yaşayan *K6* eski nişanlısının e-posta şifrelerini ele geçirerek tüm yazışmalarını okuduğunu belirtmektedir: "Bilgisayarım bozulmuştu onun bilgisayarını kullanıyordum. Şifrelerimi girdim. Bütün şifrelerimi kopyalamış mail kutumu, cep telefonumdan takip etmiş, mesajlarımı okumuş. Mesajda kullandığım bir cümleyi bana karşı kullandığında fark ettim hesaplarıma girdiğini".

K6, 5 yıl süren ilişkisinde partnerinin kendisini denetlemeye yönelik tuzak davranışlara da yöneldiğini, örneğin sahte hesaplardan mesaj yazıp tepkisini ölçmeye çalıştığını söylemektedir:

Önce çalışma saatlerim ile ilgili sorun çıkardı. İşten eve döndüğümde telefon etmek zorundaydım. Bazen işyerine gelip denetliyordu. Benim sosyal medya etkileşimlerim, en son ne zaman çevrim içi olduğum, hangi paylaşımları beğenip yorum yaptığım vb. her adımım onun kontrolü altındaydı. Yani gerçekte yaptığı baskının yanında çevrim içi ortamda da denetliyordu. Örneğin bana romantik bir emoji gönderiyordu ve ben geç görmüş isem çıldıırıyordu.

Eski partnerinin dijital denetimine ve bu çerçevede yoğun psikolojik şiddete maruz kalan *K4*, yaşadığı süreci: "Her gittiğim yerden konum göndermemi ve görüntülü konuşmamızı istiyordu. Dışarı çıktığım zaman kimlerle olduğumu bilmek isterdi ve benim söylediğime inanmaz, kendisi görmek isterdi" şeklinde ifade etmektedir.

K7, ise denetim ve baskı kurmaya yönelik davranışlarının sosyal medya etkileşimlerine dair olduğunu dile getirmektedir. "Gittiğim yerlere karışmıyordu ama sosyal medyada takip ettiklerim ve beni takipçilerimin yorumlarından rahatsız oluyordu" şeklinde maruz kaldığı durumu aktaran *K7*, lise öğretmeni

ile olan sosyal medya etkileşimlerinin dahi partneri açısından sorun olduğunu ve engellemek istediğini söylemektedir. Partneri ile öğrencilik yıllarında aynı okulda olduklarını belirten K7, aralarında en fazla çatışmaya neden olan konuların başında sosyal medyada fotoğraf paylaşımının geldiğini belirtmektedir. K7, "Paylaştığım fotoğraflara karışıyordu. Özellikle boy fotoğraf paylaşmama asla izin vermiyordu. Ciddi anlamda kısıtladı ve tahammül edemez hale geldim" demektedir.

2. Israrlı takip (*stalking*) ve ilişkinin başlaması/yeniden başlaması konusunda ısrar

Türkçeye son yıllarda *stalking* olarak yerleşen ısrarlı takip yakın partner ilişkilerinde kadına yönelik şiddetin bir başka yaygın yönünü oluşturmaktadır.

K2, birkaç ay süren ilişkisi sonrasında partnerinin adeta kabusu haline geldiğini ifade etmiştir. K2, kendisiyle aynı mahallede yaşayan partnerinin önce doğrudan kendisini ısrarlı takibe aldığı devamında ise sosyal ağlar aracılığıyla bu eylemlerini sürdürdüğünü anlatmaktadır. Bir kamu hastanesinde sağlık çalışanı olarak görev yapan K2, partnerinin birkaç aylık ilişkinin sona ermesinin ardından geç saatlerde evinin önüne gelerek taşkınlık yaptığını, kendisini ailesine ve komşularına karşı utandırdığını dile getirmiştir:

Toplamda yalnızca 3 ay kadar birlikte olduk ama bu sürenin dışında takibi yıllarca sürdü. Aynı mahallede oturuyorduk. Sürekli karşıma çıkar barışmak için ikna etmeye çalışırdı. 'Senin gölgen olacağım' diyordu. Tehdit de etti. Babama ilişkimizi anlatacağımı söylüyordu. Zaten mahallede taşkınlık yaptığında geleneksel olmalarına karşın ebeveynlerime durumu anlattım, yardım istedim. Araya başka insanları koyuyordu. Hiç tanımadığım insanlar bana doğrudan ya da sosyal medyadan ulaştılar. Mesaj yazdılar. Kendisi de sürekli sahte hesaplar açarak ısrarını sürdürdü. Bana yaşadığım şehri değiştirmekten başka çare bırakmadı.

K2 örneğinde olduğu gibi gerek doğrudan ilişkiler bağlamında gerekse de dijital iletişim teknolojileri aracılığıyla ısrarlı takibe alınan kadınların başvurdukları davranışlar arasında telefon numaralarını değiştirme, sosyal medya hesaplarını kapatma hatta yaşadığı şehri değiştirmeye kadar varan çıkış yolları aranıyor olması dikkat çekmektedir. Benzer çözümlere şantaj ve tehdit gibi eylemler karşısında da kadınların başvurduğu bilinmektedir (Mc Glynn ve Rackley, 2017a: 40).

K3 de kendisi için katlanılmaz olanın ilişkinin sona ermesinin ardından sosyal ağlar aracılığıyla maruz kaldığı ısrarlı takip olduğunu vurgulamıştır. "Adıma kaç tane fake (sahte) hesap açtı. Bu hesaplardan beni utandıracak içerikler paylaşıyordu. Hakaret ve tehditleri aralıksız sürüyordu. Telefon numaramı değiştirdim. Ortak arkadaşlarımız aracılığıyla yine bana ulaştı" diyerek yaşadığı zor süreci anlatmaktadır. K3, eski partnerinin sosyal ağlardaki ısrarlı takibini bu mecralarda görünmez olarak aştığını ifade ederken, halen sosyal ağlarda paylaşım yapmaktan endişe duyduğunu dile getirmiştir.

K1, *K7* ve *K8* de partnerinin ayrılık sürecinde uzun süre ısrarlı takibine maruz kalmış olan görüşmecilerdir. Her birinin ısrarlı takip deneyimlerinde sosyal medyanın öne çıktığı görülmektedir. *K10* ise eski partnerinin hem fiziksel hem de siber ortamda ısrarlı takibine maruz kaldığını dile getirmiştir. *K10* sosyal medya aracılığıyla partnerinin gözetiminde olduğu hissini fiziksel takip kadar kendisini ürküttüğünü ifade etmektedir.

Eski partnerinin farklı sosyal medya hesapları açarak ve gizli aramalarla kendisini uzun süre rahatsız ettiğini anlatan *K8* yaşadıklarını şöyle anlatmaktadır:

Erkekler kararınıza saygı duymakta zorlanabiliyorlar. İlişkimiz bittikten sonra sosyal ağlardan beni adres gösteren imalı mesajlar atarak hakaretlerde bulundu. Oysa aynı işyerinde çalışıyorduk. Arkadaşlarımız ortaktı. Zaten yaptığı paylaşımlardan da arkadaşlarım aracılığıyla haberdar oldum. İlişki döneminde bana kıymet verdiğini hissettiren mesajlar atarken ilişki bittikten sonra bu durum tersine döndü.

Benzer deneyimler yaşamaya hâlâ devam eden *K7* de partnerinin ayrılığı kabullenemediğini belirtirken, "Ben engelledikçe yeni numara alıp aramaya devam etti. Sevgiliymiş gibi konuşuyor. Engelledikçe *Instagram*'dan fake hesap açıp yazıyor. Hâlâ sürüyor. Sürekli farklı numaralarla arıyor." diyerek kendisini çaresiz hissettiğini söylemektedir. *K7* maruz kaldığı şiddeti şu sözlerle aktarmaktadır:

Hâlâ stalk'lamaya devam ediyor. Bazen arkadaşları yazıp, onun psikolojisinin çok kötü durumda olduğunu, bana ihtiyacı olduğunu söylüyorlar. Duygu sömürsü yapmaya çalışıyor. Bir süre önce 'Ailevi sorunlarım var' diye arayıp destek istedi. Görüştüğümüzde ortada sorun filan olmadığını, yalan söylediğini anladım. Numaramı değiştirdim. Çok az kişiye verdim numaramı. *Instagram* hesabımı değiştirdim. Yine buldu ve yazdı. Başkasıymış gibi yazıyor. Kimliğini gizliyor.

İlişkinin bir yıldan fazla bir zaman önce bittiğini dile getiren *K1*, eski partnerinin sosyal medya mecralarından kendisini takip etme ısrarını şöyle anlatmaktadır:

Bir yıl oldu ayrılalı ama hâlâ farklı sosyal medya hesaplarından ulaşmaya çalışıyor en son uzaktan eğitim için kullandığımız uygulama üzerinden tacize başladı. Engelliyorum ama bana çevrim içi ortamda ulaşmanın bir yolunu buluyor, farklı hesaplardan stalk'lamaya (ısrarlı takibe) devam ediyor. Hatta erkek arkadaşları ve kuzenleri sosyal ağlardan ulaşarak, telefon ederek beni barışmaya ikna etmeye çalışıyorlar.

3. İlişki sürecinde cinsel içerikli paylaşım (*sexting*) için zorlama

Genel olarak görüşmeciler cinsel içerikli mesajlaşmanın erkek partnerlerin yaygın talepleri arasında yer aldığını, kendilerinin ise bu konuda çeşitli çekincelerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Eski nişanlısı ile cinsel içerikli mesajlaşma ve *nude*/çıplak fotoğraf gönderme deneyimi yaşadıklarını belirten *K6*, bu tür etkileşimlerin yakın partner ilişkilerinde yaygın olduğunu söylemektedir. Kadınlar açısından *sexting* etkileşiminin birtakım tehditler barındırdığını, kadın

arkadaşlarının bu konuda çeşitli sorunlar yaşadığını ifade eden K6 kendisinin de bu tür paylaşımlardan uzak durduğunu söylemiştir:

Ben bu konuda sorun yaşamadım. O konuda güvenli bölgedeydim. Böyle bir ısrar hatta ima bile olmadı. Eski nişanlımla cinsel içerikli mesajlaşmalarımız nadiren oldu. Artık kimseye güvenmiyorum. Beden görüntüsü istemek çok yaygın bir durum haline geldi. Vücutumda dövme var. Kötü niyetli biri bu görüntüleri yaymaya kalksa benim olduğum çok rahat anlaşılabilir. İçinde bulunduğumuz dijital bir dönem. Kadınlar her türlü tehdiye açıklar. Özellikle dating siteleri/uygulamaları aracılığıyla ilişkiye başlamak çok yaygın bir durum. Ne var ki özellikle pandemi döneminde kadınların diyalog kurma ihtiyacı artarken, erkekler daha çok bu platformları cinsel amaçlı kullanıyorlar. Bu tür paylaşımlar yapmıyorsanız kayboluyorlar.

Partner ilişkilerinde cinsel içerikli paylaşım yapma yani *sexting* etkileşimi açısından erkeklere dair sayısal verilerin daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Şöyle ki konuyla ilgili araştırmalarda erkeklerin, partnerinden *nude* olarak adlandırılan çıplak fotoğraf paylaşmasını isteme oranının kadınlara nazaran belirgin oranda yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca cinsel içerikli metin paylaşımı konusunda da erkekler öne çıkmaktadır. Örneğin Amerika'da 2830 kadın ve 2975 erkek katılımcı ile yürütülen bir çalışma yaşları 21 ila 75 arasında değişen katılımcıların yaklaşık %20-30 oranında yakın partner ilişkilerinde cinsel içerikli metin ve fotoğraf alma/gönderme deneyimi yaşadıklarını ortaya koymuştur. Çalışma kapsamında erkeklerin cinsel içerikli metin gönderme oranı %22,4 iken kadınlarda bu oranın %19 olduğu görülmektedir. Daha önemlisi içeriklerin başkalarıyla paylaşılması konusunda elde edilen bulgular durumun özellikle kadınlar açısından bir risk oluşturduğunu göstermektedir. Çalışma kapsamında erkeklerin %25,3'ü kadınların ise %19,6'sı partnerlerinin cinsel içerikli fotoğraflarını başkalarıyla paylaştıklarını ifade etmişlerdir (Garcia vd. 2016).

Sexting etkileşiminin intikam amaçlı ya da farklı amaçlarla başkalarıyla paylaşılabilceği endişesi bizim çalışmamızda da katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların bu konuda altını çizdikleri, cinsel taciz olarak nitelendirilebilecek eylemler ise; cinsel içerikli mesajlaşma ve çıplak fotoğraf gönderme konusunda partnerin ısrarı, istenmediği halde cinsel içerikli/çıplak fotoğraf göndermek, *sexting* etkileşiminden kaçınma/reddetme durumunda sözlü taciz, aşağılama ve tehdit şeklindedir. Partnerinin *sexting* etkileşimi konusunda baskısına maruz kalan K9, geri kafalı olmakla suçlandığını söylemektedir:

Uzun süreli bir ilişkim vardı. 8 ay ayrı kaldık. Yurt dışındaydı. Telefonda cinsel içerikli paylaşım yapmak istedi. Böyle bir şey yapmak istemedim. Ve tepki gördüm. Beni geri kafalılıkla suçladı. Bunun uzak ilişkilerde yapılabileceğini söyledi. Buraya döndükten sonra da hiçbir şey eskisi gibi değildi, bir süre sonra da bitti.

Cinsel içerikli paylaşım yapma konusunda partnerinin kendisini tehdit ettiğini anlatan K4 yaşadığı sürecin sağlığını bozduğunu dile getirmiştir:

Maruz kaldığım durumu dijital şiddet olarak nitelendirebilirim sanıyorum. Erkek arkadaşım cinsel içerikli paylaşım yapmazsam kısa mesajlarımı ve WhatsApp'ta kendisiyle olan yazışmalarımı ifşa edeceğini söyleyerek beni tehdit etti. Çok korktuğum

ve tedirgin olduğum bir dönemdi. Bu nedenle kendisinin isteğini yerine getirdim. Hem fotoğraf istiyor hem de pornografik içerikli yazışmalar yapmaya zorluyordu. Yaklaşık 9 ay sürdü ilişkimiz. 9 ay kendisinin her türlü şiddetine katlandım. Öncelikle bana tehdit olarak kullandığı fotoğrafları ve mesajlarımı silmek için fırsat koldadım. Bunu yapabildiğim anda da ilişkiyi bitirdim. Tehdit ve şiddet özellikle sosyal ağlar üzerinden çok yaygınlaştı. Mesleğim nedeniyle çok fazla kadın arkadaşım var. Benzer sorunlar yaşadıklarına şahit oluyorum. Bir de bu tür mağduriyetler yaşadığınızda en fazla yargılayanlar yine kadınlar oluyor. Kadınlar arası dayanışmadan ziyade eleştiriler ve aşağılamalar ağır basıyor. 'Sen de böyle davranmasına izin vermeseydin' şeklinde. Şiddeti devam ettiren tehdit ediliyor olmanız ve ifşa olacağım korkusu.

Benzer bir deneyim yaşayan K8 de Covid-19 pandemisi nedeniyle yaşanan kapanma ve evden çalışma zorunluluğunun yakın partner ilişkilerinde cinsel içerikli etkileşimleri arttırdığını ve bu durumun daha çok kadınlar için risk oluşturduğunu ifade etmiştir. Kadınların yakın partner ilişkilerinde duygusal paylaşımları daha fazla önemsediklerini belirten K8 bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Yüz yüze sosyal ilişkilerin bu dönemde sınırlanmış olması, uzaktan ve esnek çalışma koşulları ve özel alanda daha fazla vakit geçirmek bireyleri çevrim içi ortamda sosyalleşmeye yönlendiriyor. Ancak bu durum daha çok kadınlar için bir risk faktörüne dönüşüyor. Zira ataerkil toplumsal cinsiyet anlayışı kadınları bu tür ilişkilerin mağduru haline getiriyor.

4. İlişki sürecinde ya da ilişkinin sona ermesinin ardından cinsel içerikli şantaj ve intikam pornosu

Dijital dünyada *sextortion* şeklinde bilinen cinsel içerikli şantaj, failerin fayda sağlamak ya da istediğini elde etmek üzere kurbanla ilişkin mahrem bilgileri ve görüntüleri ifşa etme yönünde yapmış olduğu tehditleri ifade etmektedir. Çoğu kez görüntü temelli bir cinsel istismar biçimi olan *sextortion* failin hiç tanımadığı kişilere yönelebildiği gibi, yakın partner ya da eski partnere yönelik olarak da gerçekleşmektedir (Yıldız, 2020). Failin amacı elde ettiği verileri dolayısıyla sokma tehdidiyle kurbanın cinsel içerikli metin ve görüntü paylaşmasını sürdürmek, para ve maddi çıkar elde etmek ya da çeşitli faydalar sağlamak olabilmektedir. Bu çalışmada katılımcıların partnerleriyle yapmış oldukları cinsel içerikli paylaşımların; fotoğraf ve mesajların daha çok ebeveynler ile paylaşılacağı konusunda failin şantaj yoluna başvurduğu, böylelikle ilişkinin ve *sexting* etkileşiminin sürmesini sağladığı görülmektedir. K2, K3 ve K4'ün maruz kaldığı psikolojik ve cinsel şiddetin bu çerçevede olduğu anlaşılmaktadır. Eski partner ilişkinin bittiğini kabul etmeyerek cinsel içerikli paylaşım konusunda tehdit yoluyla ısrarını sürdürmüştür.

Yakın partner ilişkilerinde yapılan özel paylaşımların; mesaj ve görüntülerin başkalarıyla paylaşılması, paylaşılacağı yolunda tehditlerde bulunulması dijital cinsel ve psikolojik şiddetin yaygın biçimleri arasında yer almaktadır. *sextortion* (cinsel içerikli şantaj) ile bağlantılı bir başka dijital şiddet türü de intikam

pornosu ya da siber sömürü şeklinde ifade edilen pornografik görüntülerin çevrim içi ortamda dolaşıma sokularak ifşa edilmesidir (Şener vd. 2019). İlişki sürecinde tarafların rızasıyla ya da gizlice yapılan cinsel içerikli görüntü kayıtları eski partner ya da bu görüntüleri paylaştığı kimselerce dolaşıma sokularak mağduriyet yaratılmaktadır. Bu çalışmada K7 ve K10'un pornografik görüntüler üzerinden şantaja maruz kaldıkları görülmektedir. Her iki katılımcı ile de tanımadıkları kişiler telefon yoluyla iletişim kurmuş, kendilerine ait cinsel içerikli fotoğraf ve video kayıtlarına sahip olduklarını söyleyerek bunları yaymakla tehdit etmişlerdir.

K7'yi arayan kişi eski partnerinin birkaç erkeğin daha bulunduğu bir ortamda K7'ye ait pornografik görüntüleri izlettiğini belirterek kendisinden *nude* (çıplak fotoğraf) istemiştir. Failin 3 ay kendisine şantaj yaptığını belirten K7 süreci şöyle anlatmaktadır:

Bilmediğim bir numara mesaj attı. Eski erkek arkadaşımın adını verdi. Onun arkadaşı olduğunu ve bize ait görüntüleri izlediğini eğer silinmesini istiyorsam *nude* (çıplak fotoğraf) atmamı istedi. Elinde görüntü olup olmadığından emin değildim. Başkasına ait bir video mu paylaştı acaba diye düşündüm. Arkadaş ortamında benim videomu izletmiş arayan kişi öyle söylüyordu. Gizli görüntü kaydı aldı diye düşündüm. Atmadım tabii *nude*. Arayan kişi ısrar etmeye devam etti. Üç ay filan sürdü.

Fail ile yüz yüze görüşen ve görüntüleri silmeye ikna etmeye çalıştığını belirten K7, artık failin aramıyor olmasından bu sürecin bittiğini düşünmekle birlikte zaman zaman kaygılandığını ifade etmektedir.

K10 ise tanımadığı bir kişiden gelen telefon ile benzer bir durumu yaşamıştır. Arayan kişi elinde *nude* fotoğraf olduğunu söyleyerek bunu yaymakla tehdit etmiş, bunu yapmaması için *nude* göndermeye devam etmesini istemiştir. Eski partnerinin kendisine ait görüntüleri başkalarıyla paylaşmış olacağını düşündüğünü söyleyen K10, durumu zor da olsa ebeveynlerine anlatarak hukuki yollara başvurduğunu ve failerin ortaya çıkmasını sağladığını ifade etmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Dijital yakın partner/flört şiddetini olgubilimsel araştırma desenine göre analiz eden bu çalışmada, araştırmaya katılmayı kabul eden 10 katılımcı ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış sözlü görüşme tekniği ile toplanan verilere göre, katılımcıların ilişkileri sürecinde, çalışmanın kavramsal çerçeve ve literatür bölümünde aktarılan birçok şiddet türüne maruz kaldıkları bulgulanmıştır. Dijital flört şiddetinin duygusal ve psikolojik boyutunu temsil eden, failin mağduru kontrol etmeye yönelik eylemleri, tehdit ve küçük düşürme amaçlı davranışlarının Türkiye'de yoğun olarak kullanılan tüm dijital araçlar ve çevrim içi platformlar üzerinden uygulandığı tespit edilmiştir. Benzer bulgulara Ankara örneğinde bir nitel araştırma yapan Kaplan'ın (2020) da ulaştığı görülmektedir. Flört şiddetini hem yüz yüze ilişkiler bağlamında gerçekleşen biçimleri hem de

dijital boyutuyla ele alan Kaplan, günümüzde dijital şiddetin flört ilişkilerinde yaygınlığına dikkat çektiği çalışmasında erkeklerin, sosyal medyada ortak hesap açmaya zorlama, hesap şifresi isteme, son görülme saatlerini kontrol etme, profil fotoğrafı olarak birlikte göründükleri bir fotoğraf koyma, izinsiz biçimde telefon ya da bilgisayarı karıştırma gibi şiddet biçimlerine başvurduklarını belirtmektedir. Çalışmamızda da sosyal medya ve mesajlaşma uygulamaları ile aracılanan bu tür şiddet eylemlerinin, mağdur kadınların bu dijital araç ve ortamları kullanmalarını denetleme ve kısıtlama ile sonuçlandığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Dijital flört şiddetinin cinsellikle ilgili formları arasında cinsel içerikli paylaşım (*sexting*) ve cinsel içeriklerle şantaj (*sextortion*) öne çıkmaktadır. McGlynn ve Rackley (2017b) dijital teknoloji dolayısıyla gerçekleşen cinsel içerikli ve rızaya dayalı olmayan şiddet eylemlerini tanımlamak üzere 'görüntüye dayalı cinsel istismar ifadesini kullanırken, cinsel içerikli şantaj (*sextortion*), intikam pornosu (*revenge porn*), cinsel saldırı ve tecavüz görüntülerinin kaydı ve ifşası, etek altı görüntü kaydı, cinsel içerikli *photoshop*'a işaret ederler. Mc Glynn ve Rackley çalışmalarında görüntüye dayalı cinsel istismarın kurbanlarının daha fazla kadınlar olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmadaki katılımcıların yaşantıları, çevrim içi ve çevrim dışı şiddeti birlikte deneyimlediklerini de ortaya koymuştur. Şöyle ki, dijital flört şiddetinin uygulayıcısı olan erkek failler, kadın partnerlerini hem fiziksel dünyada hem de sanal ortamda rahatsız etmekte; içinde buldukları koşullara ve uygulayacakları şiddet eylemine göre birini ya da diğerini tercih etmektedirler, ancak nihayetinde ilişki sürecinde kadınların aynı fail tarafından hem çevrim içi hem de çevrim dışı şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Uluslararası ve ulusal alanyazındaki ilgili bilimsel çalışmaların da ortaya koyduğu gibi, yakın partner/flört şiddetinde de tıpkı diğer şiddet türlerinde olduğu gibi, çevrim dışı ve çevrim içi dünyalar arasında bir geçişkenlik söz konusudur ve bu her iki ortamda karşılaşılan şiddet birbirinden bağımsız değerlendirilemez. Hinduja ve Patchin (2020), Amerikalı gençlerin flört ilişkilerinde dijital şiddet deneyimlerini ortaya koymaya ilişkin olarak 5 bin 647 ergen ve genç yetişkin ile yaptıkları çalışmada çevrim dışı şiddet deneyiminin, çevrim içi şiddete maruz kalma açısından güçlü bir etkiye sahip olduğunu saptamışlardır. Çalışmada, flört şiddetini deneyimleyen katılımcıların yalnızca %20'si sadece dijital şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka bulgu ise çevrim dışı şiddete maruz kalan 709 öğrenciden 503'ünün aynı zamanda dijital şiddet mağduru oldukları yönündedir. Yani çevrim dışı ve çevrim içi şiddet birbirini tamamlamaktadır.

Araştırmadaki katılımcıların maruz kaldıkları dijital flört şiddetine tepkileri ve mücadele pratikleri, bazı açılardan benzerlik göstermekle birlikte, hem yaşanan şiddetin türü ve boyutu hem de mağduru ve failin demografik özelliklerine göre bazı açılardan farklılaşmaktadır. Kadınlar, dijital şiddet karşısında, söz konusu dijital araçları ve/veya çevrim içi ortamları kullanmayarak, sosyal medya hesaplarını kapatarak, yani kısacası kendilerini bu ortamlardan izole

ederek tepki vermekte ve yalnızlaşmaktadırlar. Cinsel içerikli paylaşım veya şantaj durumunda ise genellikle daha genç kadınlar için, ebeveynlerden yardım alma ve hukuki yollara başvurma yöntemleri ile mücadele edildiği tespit edilmiştir. Ancak çoğunlukla katılımcıların kendi başlarına bu şiddetle başa çıkmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Buna göre benzer şiddete maruz kalan kadınlar için etkili mücadele yöntemleri ve dayanışma pratiklerinin geliştirilmesi için kamuoyunda farkındalık çalışmaları yapılmasının çok önemli olduğu da ortaya çıkmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bağlamında ele alındığında, sadece iki insan arasında yaşanan bir şiddet olarak değerlendirilemeyecek kadar karmaşık bir olgu olan dijital flört şiddetinin toplumsal, sınıfsal, etnik köken, kentsoyluluk, dijital okuryazarlık gibi başka kimliklerin ve boyutların kesişimi üzerinden incelenmesinin de önemli bir ihtiyaç olduğu değerlendirilmiştir. İlerideki çalışmalarda farklı kesişimlerdeki dijital flört şiddetinin kökenlerini daha iyi değerlendirebilmek ve de daha etkili mücadele ve dayanışma pratikleri geliştirebilmek amacıyla, sadece mağdurları değil, şiddeti uygulayan erkek faileri de kapsayan araştırmalar yapılması alanyazına değerli katkılar sunacaktır.

Araştırma bulguları, araştırmacıların öngörmediği bir noktaya da işaret etmektedir. Bazı katılımcılar, maruz kaldıkları dijital flört şiddetinin sadece erkek partnerleri ile sınırlı kalmadığını, partnerin arkadaşı ve/veya akrabası olan diğer erkekler tarafından da uygulandığını ve devam ettirildiğini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda, flört ilişkisi gibi mahrem olması beklenen bir alanda yaşanan bir ilişki sürecinde veya ilişki bittikten sonra kadınlara uygulanan şiddet, failin erkek arkadaşları ve/veya erkek akrabaları üzerinden katmerlenerek devam etmektedir. Uluslararası alanyazında da pek karşılaşılmayan bu katmerli şiddet türünü, Türkiye'nin sosyo-kültürel gerçekliği bağlamında açıklamak daha doğru tespitler yapılmasına olanak verebilir. Türkiye'deki feminist-aktivist kadın hareketlerinin mücadeleleri sayesinde geçmişe göre, kadın hakları konusunda ciddi kazanımlar elde edilmiş olmasına rağmen, toplumun bazı kesimlerinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren önyargılar ve ön kabuller maalesef varlığını sürdürmekte ve sonraki kuşaklara aktarılmaktadır. Kadının namus kavramı ile bağlantılı olarak konumlandırıldığı, namusun koruyucusunun erkekler olarak kabul edildiği, çeşitli dini referanslarla da çerçevelenerek oluşturulan geleneksel ataerkil aile kodlarının halen yaygın olduğu bir bağlamda, kadınların "namusunun" koruyucusu da sadece kadının yakınındaki erkek değil toplumdaki tüm erkekler olmaktadır. İlişkiyi sonlandıran kadınları, barıştırmaya ve ilişkiyi yeniden başlatmaya çalışan bu diğer erkekleri, bu çerçeveden okumak çok da hatalı olmayacaktır. Bu ataerkil namus bağlamına rağmen, kadına ait mahrem içerikleri, kendi erkek arkadaşları ile paylaşan erkek partnerin durumu ise daha farklı bir okuma gerektirmektedir. Kadını küçük düşürmeyi, utandırmayı hedef alan, kadın nefreti içeren bu tarz eylemlerde, erkek failin en büyük destekçisi yine erkekler olmakta, bu fail üzerinden dolaşarak kadına uygulanan şiddeti çevrim dışı ve/veya çevrim içi araç ve ortamlar üzerinden devam ettirmektedirler. Başka bir ifadeyle partnerin paylaş-

tiği mahrem bilgileri/görüntüleri edinen diğer erkekler mevcut durumu fırsata çevirerek daha fazlasını elde etmek üzere şantajla başvurumaktadırlar. Böylece şiddetin failleri çoğalmakta ve şiddet sarmalı giderek genişlemektedir. Türkiye bağlamında karşımıza çıkan bu gerçekliğin, ileride daha başka araştırmalarla daha derinlemesine analiz edilmeye ihtiyaç duyulduğu da tespit edilmiştir.

Cinsiyetçi dijital şiddetle mücadelede paydaşlardan biri de medyadır. Medyanın var olan eşitsiz güç ilişkilerini pekiştiren bir dil yerine hak temelli haber-cilik anlayışı ile üretilmiş, doğru mesaj veren içerikler kullanması, dijital şiddet vakalarının mağdurlar üzerindeki olumsuz sonuçlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sunacaktır. Bu amaçla Türkiye’de Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği tarafından 19 Kasım 2020 tarihinde açılan *Cinsel Şiddet Haberleri İçin Görsel Arşiv* web sayfası, kadına yönelik şiddet konusunda farkındalığın yükseltilmesi ve kadının güçlendirilmesini teşvik etmesi açısından oldukça anlamlıdır (*Cinsel şiddet haberleri*, 2020). Benzer şekilde cinsiyetçi dijital şiddete maruz kalan kadınlar, kamuoyunu bilgilendirmek için medya ve sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla hak savunuculuğu yapabilirler. Ayrıca, kamuoyunda konuyla ilgili farkındalığın artırılması, cinsiyetçi dijital şiddet mağduru kadınların bilgi ve deneyim paylaşımını arttıracak ve kadınların bu konuda mücadele etmesi için dayanışma ağları kurulmasına da katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aile ve Çalışma Bakanlığı. (2011). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi- İstanbul Sözleşmesi*. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/53854/20120308m1-1.pdf>. 25 Haziran 2021.
- (2016). *KSGM: Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı*. <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>. 25 Ekim 2020.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. ve Temel, F. (2008). Ankara’da iki hemşirelik yüksek okulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerin saptanması araştırması. E. Söztutar (ed.), *Teknik Rapor*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Baker, C. K. ve Carreno, P. K. (2015). Understanding the role of technology in adolescent dating and dating violence. *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 308-320.
- Bakır, A. (2019). *Romantik ilişkilerde siber flört istismarının beden imgesi ve benlik saygısıyla ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bakır, A. ve Kalkan, M. (2019). Siber flört istismarı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 75-95.
- Birleşmiş Milletler. (2015). *Cyber violence against women and girls: A world-wide wake-up call*. https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2015/cyber_violence_gender%20report.pdf?vs=4259. 20 Ekim 2020.
- Cinsel şiddet haberleri için görsel arşiv. (2020). <https://csgorselarsiv.org/20.11.2020>.
- Council of Europe France. (2018). Mapping study on cyberviolence <https://rm.coe.int/t-cy-2017-10-cbg-study-provisional/16808c4914>. 20 Ekim 2020.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (S. B. Demir ve M. Bütün, çev. ed.). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Erdoğan, E. ve Uyan-Semerci, P. (2021). *Toplumsal araştırma yöntemleri için bir rehber: Gereklilikler, sınırlılıklar ve incelikler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Fascendini, F. ve Fialová, K. (2011). Voices from digital spaces: Technology related violence against women. *Association for Progressive Communications (APC)*.
- Fidan, F. ve Yeşil, Y. (2018). Nedenleri ve sonuçları itibarıyla flört şiddeti. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 16-24.
- Garcia, J. R., Gesselman, A. N., Siliman, S. A., Perry, B. L., Coe, K. ve Fisher, H. E. (2016). Sexting among singles in the USA: Prevalence of sending, receiving, and sharing sexual messages and images. *Sexual Health*, 13(5), 428-435.
- Gülmez, G. (2020). Eşcinsel ilişkilerde partner şiddeti: Sosyal destek ve içselleştirilmiş homofobi bakımından değerlendirilmesi. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 12(1), 96-112.
- Hagemann-White, C. (2001). European research on the prevalence of violence against women. *Violence against women*, 7(7), 732-759.
- Hassett-Walker, C. (2019). Gender differences in intimate partner violence via electronic communication technology: An exploratory study of older adolescents and young adults. *Psychology*, 10, 1663-1687.
- Hinduja, S. ve Patchin, J. W. (2018). Sextortion among adolescents: Result from a national survey of U.S. youth. *Annals of Sex Research*, 32(1), 1-25.
- (2020). Digital dating abuse among a national sample of US youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(3), 1-21.
- IGF. (2015). *Internet governance forum-best practice forum on online abuse and gender-based violence against women*. https://www.genderit.org/sites/default/files/draft_jp_online_abuse_and_gender_based_violence_against_women_0.pdf. 15 Haziran 2021.

- Kaplan, B. (2020). Şiddetin toplumsal taşıyıcısı olarak flört şiddeti: Ankara örneği. *Kent Akademisi*, 13(3), 526-538.
- Kemp, S. (23 Nisan 2020) *Digital 2020 April global statshot report*. <https://weare-social.com/blog/2020/04/digital-around-the-world-in-april-2020>. 15 Ekim 2020.
- Kılınçer, A.S. ve Tuzgöl Dost, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 160-172.
- Lancaster, M., Seibert, G. S., Cooper, A. N., May, R. W. ve Fincham, F. (2019). Relationship quality in the context of cyber dating abuse: The role of attachment. *Journal of Family Issues*, 41(6), 739-758.
- McGlynn, C. ve Rackley, E. (2017a). More than 'Revenge Porn': Image-based sexual abuse and the reform of Irish Law. *Irish Probation Journal*, (14), 38- 51.
- (2017b). Image-Based Sexual Abuse. *Oxford Journal of Legal Studies*, 3, 1-28.
- Offenhauer, P. ve Buchalter, A. (2011). *Teen dating violence: A literature review and annotated bibliography*. U. S. Department of Justice.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. ve Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: Digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, 22(13), 1-21.
- Resmî Gazete*. (2021). 20.03.2021, 3718 Karar Sayılı Yayın. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>. 20 Haziran 2021.
- Richter, F. (19 Şubat 2020). GAFAM: Women still underrepresented in tech. <https://www.statista.com/chart/4467/female-employees-at-tech-companies/>. 20 Ekim 2020.
- Russo, N. F. ve Pirlott, A. (2006). Gender based violence. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1087(1), 178-205.
- Sanchez-Hernandez, M.D., Herrera-Enriquez, M.C. ve Exposito, F. (2020). Controlling behaviors in couple relationships in the digital age: Acceptability of gender violence, sexism and myths about romantic love. *Psychosocial Intervention*, 29(2), 67-81.
- Sünetçi, B., Say, A., Gümüştepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç. ve Yalçın, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 56-83.
- Şener, G., Dirini, İ., Temur, N., Ahi, Ş. ve Uyanık, Ş. (2019). *Cinsiyetçi dijital şiddetle mücadele rehberi*. <https://ekitap.alternatifbilisim.org/pdf/cinsiyetci-dijital-siddetle-mucadele-rehberi.pdf> 20 Nisan 2021.
- Taşdemir Afşar, S. (2015). Türkiye'de şiddetin 'kadın yüzü'. *Sosyoloji Konferansları*, 52, 715-753.

- Temur-Şimşekcan N. (2018). *Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin başka bir biçimi: Siber şiddet* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin: Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2021. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437). 10 Haziran 2021.
- United Nations. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women*. <https://undocs.org/en/A/RES/48/104>. 1 Haziran 2021.
- Üstünel, A. O. (2021). Dating violence in an urban Turkish context: Listening to young people from an intersectional perspective. *Journal of Interpersonal Violence*. <https://doi.org/10.1177/0886260521997441>.
- Van Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K. ve Temple, J. R. (2016). Digital forms of dating violence: What school nurses need to know. *NASN School Nurse*, 31(6), 348-353.
- We Are Social ve Hootsuite Digital (2021). *Digital 2021 Turkey*. <https://datareportal.com/reports/digital-2021-turkey>. 20 Haziran 2021.
- WHO. (2021). *Violence against women*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>, 1 Haziran 2021.
- Yalnızca Yıldırım, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide şiddet ile ilgili düşünce ve deneyimleri. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(52), 7176-7189.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, F. (2020). Dijital flört şiddeti. B. Muratoğlu Pehlivan (ed.), *Medya ve toplumsal cinsiyet üzerine tartışmalar* (48-83). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Zweig, J. ve Dank, M. (2013). Teen dating abuse and harrassment in the digital world, implications for prevention and intervention. *Urban Institute*. <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/23326/412750-Teen-Dating-Abuse-and-Harrassment-in-the-Digital-World.PDF>. 6 Haziran 2020.
- Zweig, J., Lachman, P., Yahner, J. ve Dank, M. (2014). Correlates of cyber dating abuse among teens. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1306-1321.

Ek 1. Katılımcı bilgileri

Katılımcı Numarası	Yaşı	Yaşadığı Yer	Eğitim Düzeyi	Meslek
K1	22	Adana	Lisans	Öğrenci
K2	30	Mersin	Lisans	Hemşire
K3	27	Bursa	Lisans	Bankacı
K4	35	İstanbul	Orta Öğretim	Kuaför
K5	38	İstanbul	Lisans	Avukat
K6	46	İstanbul	Lise	Set işçisi
K7	23	Ankara	Lisans	İşletmeci
K8	42	Ankara	Lisans	Müfettiş
K9	45	İzmir	Önlisans	İşletmeci
K10	24	İzmir	Lisans	Öğrenci

Ek 2. Yarı-yapılandırılmış görüşme sırasında, katılımcılara yöneltilen sorular

1. Yaşınız ve mesleğiniz?
2. Eğitim düzeyiniz?
3. Nerede yaşıyorsunuz?
4. İnternet ve sosyal medya kullanıyor musunuz? Evet ise günde ortalama kaç saatinizi sosyal medyada geçiriyorsunuz?
5. Halen sürmekte olan bir yakın partner ilişkiniz var mı?
6. Partnerinizden doğrudan ve/veya dijital şiddet gördünüz mü? Yanıtınız evet ise ne tür davranışlara maruz kaldığınızı anlatır mısınız?
7. Eski partnerinizden/partnerlerinizden doğrudan ve/veya dijital şiddet gördünüz mü? Yanıtınız evet ise ne tür davranışlara maruz kaldığınızı anlatır mısınız?
8. Partnerinizin/partnerlerinizin dijital şiddet davranışları karşısında nasıl bir tutum sergilediniz?
9. Siz partnerinize/partnerlerinize dijital şiddet uyguladınız mı? Yanıtınız evet ise ne tür davranışlarda bulundunuz?
10. Dijital şiddete tekrar maruz kalmamak için aldığınız önlemler var mı? Yeni bir ilişkide bu tür deneyimleri yeniden yaşamamak için ne yaparsınız?
11. Dijital partner şiddetinin önlenabilir ve durdurulabilir olduğunu düşünüyor musunuz?

Onam Bilgisi: Katılımcılar işlem öncesinde bilgilendirilmiş, onamları alınmıştır.

Etik Kurul Onayı: Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 04.10.2021 tarih ve E.201703 sayılı etik kurul onayı mevcuttur.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Katkı Oranı: Filiz Yıldız (%50), Zeynep Özarlan (%50)

Participant informed consent: Participants were informed before the data collection and they were asked to sign a form of consent.

Ethics committee approval: Ethics committee approval: There is an ethics committee approval of Çukurova University Scientific Research and Publication Ethics Committee in the field of Social and Human Sciences dated 04.10.2021 and numbered E.201703.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.

Financial support: No funding was received for this study.

Author contribution rate: Filiz Yıldız (50%), Zeynep Özarlan (50%)